

ESIPUHE

Yrittäjien saamista tuloista ja maksamista veroista käytävä keskustelu perustuu lähinnä yksittäistapauksiin. Tällöin ei yleensä tule esiin se, että yrittäjän ja palkansaajan aseman välillä on huomattava ero. Yrittäjä usein sijoittaa yhteen kohteeseen, yritykseensä, koko omaisuutensa. Lisäksi yrittäminen sitoo henkilön työaikaan aivan toisella tavalla kuin palkansaajana toimiminen.

Kattavaa kokonaiskuvaa yrittäjän saamista tuloista ja maksamista veroista ei juuri ole ollut lukuun ottamatta tulonjakotilaston kotitalouskohtaisia tietoja. Yrittäjän saamien tulojen vertailu palkansaajan tuloihin on erilaisen riskiaseman lisäksi vaikeaa myös siinä suhteessa, että tyypillisesti yrittäjien tulot vaihtelevat voimakkaasti vuosien mittaan, kun sen sijaan palkansaajan tulot ovat huomattavasti vakaampia. Varsinkin yritystoiminnan alkuvaiheessa yrittäjällä on tyypillisesti vähän tuloja, mutta joinakin hyvinä vuosina tulot saattavat muodostua huomattavan suuriksi.

Selvityksessä käytetään Verohallituksen kaikista verovelvollisista keräämiä tietoja vuodelta 2008 maksuunpannusta verotuksesta. Verohallitus on julkaissut tällaista tietoa jo pitkään henkilöverotuksen maksuunpanosta. Näistä tiedoista ei kuitenkaan suoraan saada kuvaa yrittäjien saamista tuloista ja maksamista veroista, koska luokitukset henkilöverotuksessa perustuvat henkilöiden saamiin tulomääriin eri lähteistä.

Suomen Yrittäjät tilasi erikseen Verohallitukselta tilastoajon YEL-vakuutetuista yrittäjistä ja heidän saamistaan tuloista sekä heille maksuunpannuista veroista vuodelta 2008. Vastaava erillinen tilausajo on aiemmin tehty myös vuosien 2003–2007 maksuunpannuista veroista.

Yrittäjien tulot ja verot -selvityksestä saadaankin kattava kuva YEL-vakuutettujen yrittäjien tuloista ja veroista vuonna 2008 sekä näiden suhteutumisesta maataloustuottajien ja palkansaajien tuloihin ja veroihin. Lisäksi vertaamalla tietoja vuosilta 2004–2008 voidaan arvioida vuonna 2005 toteutetun verouudistuksen vaikutuksia yrittäjien verotukseen.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	3
1 KÄYTETTY AINEISTO	4
2 YRITTÄJIEN JA PALKANSAAJIEN TULOT JA VEROTUS.....	5
3 YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRÄISEN TULON PROFILI	7
4 PÄÄOMATULOT.....	8
5 ANSIOTULOT	9
6 SOSIAALITURVAETUUDET	10
7 YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRIN MAKSAMAT VEROT	10
8 YRITTÄJIEN TULOJAKAUMA.....	12
9 VEROUUDISTUKSEN VAIKUTUS YRITTÄJIEN VEROTUKSEEN VUOSINA 2004–2008	13

Tämän raportin on laatinut ekonomisti Harri Hietala Suomen Yrittäjistä.

Yhteystiedot: harri.hietala@yrittajat.fi, (09) 2292 2845

TIIVISTELMÄ

- Yrittäjien keskimääräiset veronalaiset tulot olivat vuonna 2008 39.686 euroa laskettuaan 1,1 % edellisestä vuodesta. Näistä tuloista ansiotuloksi luettiin 73 % ja pääomatuloksi 27 %. Tuloista jäi verotuksen jälkeen käteen yrittäjälle keskimäärin 0,5 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin – 29.813 euroa.
- Noin neljänneksellä veronalaiset tulot jäivät alle 15.000 euroon, kun taas vajaalla viidenneksellä tulot ylittivät 55.000 euroa.
- Yrittäjien tuloistaan maksama keskimääräinen veroprosentti oli 27,6 %, mukaan luettuna jo yrityksessä osingoista maksettu vero. Yrittäjien verotus oli 1,3 %-yksikköä matalampi kuin vuonna 2007. Kun eläkemaksu otetaan huomioon, yrittäjien keskimääräinen veroaste oli 33,5 %.
- Palkansaajien keskimääräiset veronalaiset tulot olivat 30.207 euroa vuonna 2008 noustuaan 3,6 %. Yrittäjien tulot olivat siten 31 % korkeammat kuin palkansaajilla. Yrittäjät tekivät kuitenkin 20 % pidempää työpäivää. Palkansaajien keskimääräinen veroprosentti oli 24,3 % ja käteen jäävä tulo 23.083 euroa. Veroprosentti oli siten 3,3 %-yksikköä yrittäjiä matalampi.
- Tulojen muutosta selittää se, että niin yrittäjien kuin palkansaajien ja maataloustuottajien pääomatulot – etenkin luovutusvoitto arvopapereista – laskivat. Sen sijaan ansiotulot – etenkin palkkatulot – nousivat.
- Vuosina 2005 ja 2006 tapahtunut yritysverouudistus teki pääsääntöisesti tulon nostamisen palkkana yrityksestä kannattavammaksi suhteessa ansiotulo-osinkoon. Maksuunpanoaineiston perusteella yrittäjien palkkatulon määrä onkin kasvanut huomattavasti (63 % ts. 893 milj. euroa) ansiotulo-osingon määrän laskiessa (-56 % ts. -254 milj. euroa) vuosina 2004–2008. Ansiotulo-osingon saajia oli 19.239 vuonna 2008 laskettuaan 23 %. Yrittäjistä palkkatulon saajia oli puolestaan 89.305 noustuaan 22 %.
- Vuosina 2004–2008 pääomatulo-osinkojen nousu on ollut maltillista, kun taas luovutusvoitot ovat kasvaneet voimakkaastikin vuosittaisen vaihtelun ollessa kuitenkin merkittävää. Listaamattomista yhtiöistä nostetut pääomatulo-osingot, joita sai 53.803 vuonna 2008, ovat nousseet 6 % (46 milj. euroa). Luovutusvoittojen määrä on sen sijaan noussut 19 % (83 milj. euroa). Arvopapereista saadut luovutusvoittoa saatiin 43 % vähemmän (-137 milj. euroa) vuonna 2008 kuin vuonna 2004 laskettuaan kuitenkin vuodesta 2007 yli 70 %. Muiden luovutusvoittojen määrä nousi 203 % (220 milj. euroa) vuosina 2004–2008. Luovutusvoittojen saajina oli 20.754 yrittäjää vuonna 2008 noustuaan 20 % neljässä vuodessa.
- Yrittäjien verotusta kevensi vuosina 2005–2008 erityisesti yritysverokannan alentaminen sekä ansiotulojen verotuksen keventäminen yli normaalin inflaatiotarkistuksen. Verotuksen muista uudistuksista johtuen yrittäjien henkilökohtaisessa verotuksessaan tuloistaan maksamat verot sen sijaan kiristyivät muutoin pääsääntöisesti vuodesta 2004 vuoteen 2006 tulojen rakenteessa tapahtuneista muutoksista huolimatta. Kaikki lakisääteiset maksut mukaan lukien yrittäjien keskimääräinen kokonaisveroaste oli 33 %–35 % vuosina 2005–2008, kun vastaava prosentti palkansaajilla oli 27 %–29 %.
- Yritysverouudistus ja ansiotulojen verotuksen kevennys ovat laskeneet keskimäärin yrittäjien kokonaisuudessaan maksamia veroja, mutta verotuksen maksuunpanotilaston mukaan on arviolta noin 20.000 sellaista omistajayrittäjää, joilla verotus on kiristynyt verouudistuksen myötä, koska heillä on ansiotulona verotettavaa osinkoa.
- Lisäksi on reilut 1.300 sellaista yrittäjää, joilla yritysverouudistukseen asetettu uusi 90.000 euron osinkotuloraja täyttyy. Näistä valtaosalla verotus on ollut kireämpää kuin vanhassa verojärjestelmässä, koska rajan ylittävät pääomatulo-osingot verotetaan osittain kahteen kertaan.

1 KÄYTETTY AINEISTO

Tässä selvityksessä käytetään Verohallituksen kaikista verovelvollisista keräämiä tietoja vuodelta 2008 maksuunpannusta verotuksesta. Verohallitus on julkaissut tällaista tietoa jo pitkään henkilöverotuksen maksuunpanosta. Näistä tiedoista ei kuitenkaan suoraan saada kuvaa yrittäjien saamista tuloista ja maksamista veroista, koska luokitukset henkilöverotuksessa perustuvat henkilöiden saamiin tulomääriin eri lähteistä.

Suomen Yrittäjät tilasi erikseen Verohallitukselta tilastoajon YEL-vakuutetuista yrittäjistä ja heidän saamistaan tuloista sekä heille maksuunpannuista veroista vuodelta 2008. Vastaava erillinen tilausajo on aiemmin tehty myös vuosien 2003–2007 maksuunpannuista veroista.

Vuodelta 2003 toimitetussa verotuksessa liitettiin ensi kertaa henkilöille YEL- tai MYEL-tieto sen mukaan, onko henkilö YEL-vakuutettu tai MYEL-vakuutettu. Tämä tehtiin siinä tarkoituksessa, että vuodelta 2003 näille henkilöille voitiin verotuksessa määrätä sairausvakuutusmaksu, mikä vuoden 2003 alusta lukien perustuu YEL- tai MYEL-työtuloon aiemman verotuksessa todetun työtulon sijasta. YEL-vakuutettuja ovat kaikki henkilöyhtiöiden vastuunalaiset yhtiömiehet ja elinkeinonharjoittajat sekä tämän lisäksi ne osakeyhtiöiden omistajat, joiden omistusosuus ylittää 50 % yhtiön osakekannasta.

YEL-vakuutettuja henkilöitä oli vuodelta 2008 toimitetussa verotuksessa 206.609. Vastaa-va luku vuotta aiemmin oli 201.495, vuonna 2006 195.291, vuonna 2005 191.068, vuonna 2004 185.725 ja vuonna 2003 182.683. Näin ollen YEL-vakuutettujen henkilöiden lukumäärä on vuodessa kasvanut 2,5 %, kun edeltävinä vuosina kasvu on ollut 1,7 %–3,2 %.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan yrittäjäksi itsensä kokevia henkilöitä on enemmän kuin YEL-vakuutettuja. Näiden tiedustelujen mukaan yrittäjiä (pois lukien maatalous) oli 240.000 vuonna 2008. YEL-vakuutetut muodostavat selvän ydinjoukon tästä itsensä yrittäjäksi kokevien henkilöiden joukosta. Heidän lisäksi näyttää olevan muutama kymmenen tuhatta TyEL:ssä vakuutettuna olevaa henkilöä, jotka kokevat itsensä yrittäjiksi, mutta joilla itsellään ei ole YEL-vakuutetuksi edellyttävää ehdotonta määräsvaltaa yrityksen asioissa.

2 YRITTÄJIEN JA PALKANSAAJIEN TULOT JA VEROTUS

Vuosina 2005 ja 2006 uudistettiin yritys- ja pääomaverotusta merkittävästi. Uudistus oli laaja ja käsitti suuren joukon erilaisia muutoksia pääomaverotukseen ja periaatteellisen muutoksen aiempaan verolainsäädäntöön verrattuna. Vuonna 2005 siirryttiin periaatteessa osinkotulojen kahdenkertaiseen verotukseen, kun aiemmin oli ollut voimassa yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, jolla pyrittiin siihen, että yrityksestä saatu tulo verotettiin vain yhteen kertaan. Tällä hetkellä verotuksen uudistamista jälleen pohditaan ns. Hetemäen verotyöryhmässä, jonka työn on määrä valmistua vuoden loppuun mennessä.

Yrittäjän kannalta keskeiset muutokset yritysverouudistuksessa vuosina 2005–2006 :

- Yhtiöverokanta alennettiin 29 %:sta 26 %:iin
- Yhtiöveron hyvityksestä luovuttiin
- Yhteen kertaan verotetun osingon määrää pienennettiin 9,585¹ %:sta 9 %:iin nettovarallisuudesta (nettovarallisuusraja)
- 9 %:n yli menevältä osalta ansiotuloksi luetaan 70 %, vuonna 2005 kuitenkin 57 %
- Yhteen kertaan verotetulla osingolla on lisäksi osakaskohtainen katto 90.000 euroa, jonka yli menevältä osalta 70 % verotetaan pääomatulona, vuonna 2005 kuitenkin 57 %
- Varallisuusverotusta kevennettiin nostamalla alaraja 250.000 euroon ja alentamalla verokanta 0,8 %:iin vuonna 2005. Varallisuusverosta luovuttiin kokonaan vuonna 2006.

Yrittäjiä koskevan erillisajon lisäksi tuotettiin myös vastaava erillinen ajo MYEL-vakuutetuista maataloustuottajista. Vuodelta 2007 maksuunpannussa verotuksessa muodostuivat yrittäjien, maataloustuottajien ja palkansaajien veronalaiset tulot ja maksetut verot keskimäärin seuraaviksi:

Taulukko 1. Yrittäjien, maataloustuottajien ja palkansaajien tulot ja verot vuonna 2008

	Yrittäjät		Maataloustuottajat		Palkansaajat	
Veronalaiset tulot	39 686		31 403		30 207	
- siitä ansiotuloa	29 040	(73 %)	21 987	(70 %)	28 474	(94 %)
- siitä pääomatuloa ²	10 164	(27 %)	9 416	(30 %)	1 733	(6 %)
- Maksetut verot	9 873		7 456		7 124	
Käteen jäävät tulot verotuksen jälkeen	29 813		23 947		23 083	
- Yrityksessä maksettu vero ³	1 506		327		274	
Bruttotulo I (veronalaiset tulot + yrityksessä maksettu vero)	41 192		31 730		30 481	
Veroaste ml. yrityksessä maksettu vero, %	27,6		24,5		24,3	
- Lakisääteiset vakuutusmaksut (eläke + työttömyys)	3 665		1 664		1 231	
Bruttotulo II (bruttotulo I + lakisääteiset maksut)	44 857		33 394		31 712	
Kokonaisveroaste, %	33,5		28,3		27,2	

¹ 9,585 % vastaa laissa ilmaistua 13,5 %, joka oli ilmaistu bruttolukuna.

² Sisältää ns. pääomaosingon, joka on verotettu vain yhteen kertaan yhtiössä.

³ Saatu laskennallisesti.

Yrittäjillä ansiotulojen osuus kaikista veronalaisista tuloista oli 73 %, kun se oli palkansaajilla keskimäärin 94 % ja maataloustuottajilla 70 %. Pääomatulojen osuus oli siten yrittäjillä reilu neljäsosa kaikista veronalaisista tuloista. Tällöin pääomatulona on huomioitu osingot netto-osinkoina niin, että niihin ei ole sisällytetty yhtiössä jo maksettua yhtiöveroa.

Verohallituksen tilastoimissa maksuunpanotiedoissa yrittäjien veronalaiset keskimääräiset tulot olivat 31 % (38 % v. 2007) korkeammat kuin palkansaajien tulot. Vastaavasti yrittäjien tulotaso oli noin 26 % (23 % v. 2007) korkeampi kuin maataloustuottajilla.

Vuoden 2008 työvoimatutkimuksen mukaan yrittäjät tekivät viikossa noin 20 % enemmän työtä kuin palkansaajat. Yrittäjien keskimäärin saama tulo ylitti 31 %:lla palkansaajan keskimääräisen tulon. Näin ollen työtuntia kohti laskettuna yrittäjän bruttotulot olivat noin 10 % suuremmat kuin palkansaajien bruttotulot.

Yrittäjien keskimääräinen veroprosentti oli 27,6 % ja palkansaajien 24,3 % vuonna 2008⁴. Yrittäjien saamistaan veronalaisista tuloista maksama keskimääräinen vero oli siten 3,3 %-yksikköä (14 %) korkeampi kuin palkansaajilla. Myös yrittäjien saama veronalainen tulo oli suurempi kuin palkansaajilla. Tällöin on otettu huomioon yritystoiminnasta saaduissa osingoissa yrityksessä ennen osingonjakoa maksettu vero.

Nämä kokonaisaineistoon perustuvat veroprosentit poikkeavat selvästi julkisuudessa usein esitetyistä ns. esimerkkitapauksista saaduista veroprosenteista. Tämä johtuu siitä, että käytännössä verotilastoihin tulee mukaan paljon sellaisia henkilöitä, joilla on työ- ja yritystuloja vain osan vuotta tai osa-aikaisesti, kun esimerkkitapauksissa yleensä oletetaan kokopäivätoimen ansio- tai yrittäjätulo. Verotuksen maksuunpanosta saatavat todelliset tiedot kuitenkin kuvaavat käytännön elämässä tapahtuvaa tulonmuodostusta ja verotusta, kun sen sijaan esimerkkitapaukset ovat tietyin oletuksin tehtyjä vertailuja.

Verotuksen jälkeen käteen jäävissä tuloissa yrittäjien tulot ylittivät 29 %:lla palkansaajien vastaavan keskimääräisen tulon vuonna 2008. Kun yrittäjien työtunnit ylittävät palkansaajien vastaavat keskimääräiset työtunnit 20 %:lla, jää yrittäjille käteen verotuksen jälkeen vajaat 10 % suurempi tuntikohtainen tulos työpanoksestaan kuin palkansaajilla. Näin ollen yrittämisen riskistä jää keskimäärin varsin pieni korvaus yrittäjille.

Yrittäjä maksaa työeläkemaksua YEL-maksuna. Työeläkemaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Eläketurvakeskuksen mukaan yrittäjä maksoi keskimäärin eläkevakuutusmaksua 18.700 euron suuruisesta työtulosta ja maksun suuruus oli 19,6 % vuonna 2008. Palkansaaja maksoi omasta bruttopalkastaan keskimäärin 4,4 % palkansaajan työ-eläkemaksua ja 0,34 % työttömyysvakuutusmaksua. Kun nämä maksut huomioidaan veroina, yrittäjän keskimäärin maksama kokonaisveroaste nousi 33,5 %:iin vuonna 2008, kun se palkansaajalla oli 27,2 %. Näin ollen yrittäjän ja palkansaajan kokonaisveroasteen välinen ero oli 6,3 %-yksikköä (23 %).

Yrittäjien ja maataloustuottajien tulot kääntyivät aleneviksi vuonna 2008. Yrittäjien keskimäärin saamat veronalaiset tulot supistuivat vuodessa 1,1 %. Maataloustuottajien tulot supistuivat niin ikään – 3,6 %. Palkansaajien veronalaiset tulot sen sijaan nousivat 3,6 %. Yrittäjien käteen jäävät tulot laskivat 0,5 %. Maataloustuottajilla käteen jäävät tulot supistuivat 3,2 %, kun palkansaajin käteen jäävät tulot nousivat 3,7 %. Palkansaajillakin tulot kasvoivat edellisvuotta hitaammin, mutta ne nousivat kuitenkin edelleen selkeästi. Pääomatulot supistuivat kaikilla ryhmillä voimakkaasti. Ansiotulot

⁴ Jos palkansaajan tulojen rakenteen oletetaan olevan maksuunpanotilaston mukainen mutta tulotason yrittäjien mukainen, palkansaajan veroasteeksi saadaan 27,6 % laskennallisesti.

kasvoivat myös yrittäjillä ja maataloustuottajilla, mutta edellisvuotta hitaammin, kun taas palkansaajien ansiotulot nousivat vuotta 2007 nopeammin.

Taulukko 2. Yrittäjien, maataloustuottajien ja palkansaajien tulot ja verot vuosina 2007 ja 2008

	Yrittäjät			Maataloustuottajat			Palkansaajat		
	2007	2008	Muutos, %	2007	2008	Muutos %	2007	2008	Muutos %
Veronalaiset tulot	40 132	39 686	-1,1	32 590	31 403	-3,6	29 163	30 207	+3,6
- siitä ansiotuloa	27 968	29 040	+3,8	20 778	21 987	+5,8	27 080	28 474	+5,1
- siitä pääomatuloa	12 164	10 164	-12,5	11 812	9 416	-20,3	2 083	1 733	-16,8
Maksetut verot	10 174	9 873	-3,0	7 853	7 456	-5,1	6 904	7 124	+3,2
Käteen jäävät tulot	29 958	29 813	-0,5	24 737	23 947	-3,2	22 259	23 083	+3,7

3 YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRÄISEN TULON PROFILI

Yrittäjien tulonmuodostuksen hahmottamiseksi kuvataan seuraavassa keskeisimpien tuloerien osuutta yrittäjien keskimääräisistä tuloista vuosina 2007 ja 2008.

Taulukko 3. Yrittäjän keskimääräisten tulojen profiili vuosina 2007 ja 2008

	2007		2008	
Veronalaiset tulot	40 132		39 686	
- Siitä ansiotuloa	27 968	(69,7 %)	29 040	(73,2 %)
- palkkatuloa päätoimesta	10 321	(25,7 %)	11 174	(28,2 %)
- ansiotuloa yritystoiminnasta	15 392	(38,4 %)	15 510	(39,1 %)
- muuta ansiotuloa	2 255	(5,6 %)	2 356	(5,9 %)
- Siitä pääomatuloa	12 164	(30,3 %)	10 646	(26,8 %)
- pääomatuloa yritystoiminnasta	5 556	(13,8 %)	5 864	(14,8 %)
- muuta pääomatuloa	6 608	(16,5 %)	4 782	(12,0 %)

Yrittäjien keskimääräisistä veronalaisista tuloista, 39.686 eurosta, 73 % oli ansiotuloa ja 27 % pääomatuloa. Siten veronalaisista ja samalla yritystoiminnasta saaduista tuloista valtaosa luetaan ansiotuloksi (lähes kolme neljäsosaa), joko palkkatuloksi (28 %) tai yritystoiminnasta saaduksi ansiotuloksi (39 %). Yritystoiminnasta saatua pääomatuloa yrittäjillä oli keskimäärin heidän veronalaisista tuloistaan vuonna 2008 5.864 euroa eli 15 % kaikista veronalaisista tuloista. Tämä osuus on noussut edellisestä vuodesta 1 %-yksiköllä. Sen sijaan muiden pääomatulojen osuus on laskenut 4,5 %-yksikköä. Niin ikään yritystoiminnasta nostettujen ansiotulojen osuus on noussut, 0,7 %-yksiköllä. Palkkatulojen osuus on noussut peräti 2,5 %-yksiköllä.

Muiden pääomatulojen, ja lähemmin luovutusvoittojen määrä, on laskenut siis selvästi ja oli nyt pienempi kuin yritystoiminnasta saatujen pääomatulojen. Muiden pääomatulojen osuus tuloista oli 12 %, kun taas yritystoiminnasta nostettujen pääomatulojen osuus oli 15 %. Koska tilastosta on mahdotonta päätellä kokonaan, missä määrin vuokratuloiksi ja luovutusvoitoiksi tilastoidut tulot mahdollisesti liittyvät henkilön varsinaiseen yritystoimintaan, oli yritystoiminnasta varmuudella saatua pääomatuloa yrittäjillä keskimäärin selvästi alle viidennes heidän veronalaisista tuloistaan.

4 PÄÄOMATULOT

Yrittäjät voivat saada yritystoiminnasta pääomatuloa jaettavina yritystuloina joko elinkeinotoiminnasta tai yhtymästä tai sitten pääomatuloiksi luettuja osinkoja listautumattomista osakeyhtiöistä⁵. Tämän lisäksi yrittäjällä voi olla pääomatuloja myös muusta kuin yrittäjätoiminnasta.

Merkittävimmin pääomatuloja yrittäjät saavat listautumattomista osakeyhtiöistä. Tällaisia pääomatuloja oli noin kolmasosa yrittäjien saamista kaikista pääomatuloista. Vuodelta 2008 toimitetussa verotuksessa yrittäjät saivat osinkotuloja vajaat 1,1 mrd. euroa. Tästä määrästä osinkotuloja pörssiyrityksistä oli 77 milj. euroa ja loput listautumattomista osakeyhtiöistä. Vuonna 2007 vastaavat luvut olivat noin 990 milj. euroa ja 78 milj. euroa, vuonna 2006 noin 880 milj. euroa ja 63 milj. euroa, vuonna 2005 noin 1 mrd. euroa ja 68 milj. euroa sekä vuonna 2004 1,3 mrd. euroa ja 100 milj. euroa.

Yrittäjien listaamattomista yhtiöistä saamasta noin 970 milj. euron osingoista luettiin pääomatuloksi noin 770 milj. euroa (79 %) ja ansiotuloksi 200 milj. euroa (21 %). Vuonna 2007 nämä luvut olivat järjestyksessä reilu 880 milj., noin 690 milj. ja reilu 190 milj. euroa. Siten ansiotulo-osinkoja ei ole nostettu juuri edellisvuotta enempää parina viime vuonna, ja näiden määrä laskee parina näitä edeltäneenä vuotena. Pääomatulo-osinkoja saatiin noin 10 % edellisvuotta enemmän. Vuosina 2006 ja 2007 näiden osinkojen määrä kasvoi niin ikään hieman. Välittömästi verouudistuksen jälkeen 2005 pääomatulo-osinkojen määrä kuitenkin laski.

Taulukko 4. Pääomatulot euroa/henkilö vuosina 2007 ja 2008

	2007		2008	
Jaettavat yritystulot				
- elinkeinotoiminnasta	1 111	(9,1 %)	1 070	(10,1 %)
- yhtymästä	1 029	(8,5 %)	1 078	(10,1 %)
Pääomatulo listautumattomasta oy:stä	3 416	(28,1 %)	3 716	(34,9 %)
Vuokratulot	1 184	(9,7 %)	1 256	(11,8 %)
Luovutusvoitot	4 223	(34,7 %)	2 474	(23,2 %)
Muut pääomatulot	1 201	(9,9 %)	1 052	(9,9 %)
Pääomatulot yhteensä	12 164		10 646	

Listautumattomista osakeyhtiöistä saadut pääomatulot muodostavat vajaat 35 % yrittäjien keskimäärin saamista pääomatuloista. Tämä tuloerä nousi 8,8 % edellisvuotiselta tasoltaan. Niin ikään yhtymistä saadut pääomatulot nousivat, 4,8 %, mutta elinkeinotoiminnasta saadut pääomatulot laskivat 3,7 %. Vuokratulot nousivat 6,1 %. Sen sijaan luovutusvoittojen määrä kääntyi jyrkkään laskuun – laskua yli 40 % vuonna 2008, kun edeltävinä vuosina nousua 20–25 % vuodessa. Lasku tuli arvopapereiden myynnistä – alenivat yli 70 % vuonna 2008 – muiden luovutusvoittojen noustessa. Luovutusvoittojen osuus oli 23 % yrittäjien keskimäärin saamista pääomatuloista. Listautumattomista osakeyhtiöistä saatujen pääomatulojen osuus yrittäjien keskimääräisistä tuloista oli 9,4 %. Luovutusvoittojen osuus yrittäjien keskimääräisistä tuloista oli 6,2 %.

⁵ Sisältää myös ns. yhteen kertaan verotetun pääomaosingon.

5 ANSIOTULOT

Yrittäjien saamista veronalaisista tuloista lähes kolme neljäsosaa oli ansiotuloa. Valtaosin nämä tulot ovat tavalla tai toisella yritystoiminnasta saatua tuloa, mutta niihin sisältyy myös eriä monista muista erilaisista ansiotuloista.

Kuten jo edellä tuli ilmi listautumattomista osakeyhtiöistä nostettiin ansiotulo-osinkoja noin 200 milj. euroa vuonna 2008. Siten näitä osinkoja nostettiin suunnilleen saman verran kuin parina edellisenä vuonna. Vielä vuonna 2006 näitä osinkoja nostettiin yli 40 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Jo vuonna 2005 ansiotulo-osinkojen määrä laski noin 30 %:lla. Elinkeinotoiminnasta ja yhtymistä ansiotuloina jaettujen yritystulojen määrä kasvoi noin 3 %:lla vuonna 2008. Sen sijaan palkkatulojen määrä kasvoi vieläkin voimakkaammin 18 %:lla. Saatujen palkkatulojen määrä oli vajaat 2,5 mrd. euroa. Palkat nousivat jo vuosina 2005 ja 2006 noin 10 %:lla sekä vuonna 2007 14 %:lla.

Taulukko 5. Ansiotulot euroa/henkilö vuosina 2007 ja 2008

	2007		2008	
Jaettavat yritystulot				
- elinkeinotoiminnasta	10 761	(38,5%)	11 045	(38,0 %)
- yhtymästä	3 677	(13,1 %)	3 501	(12,1 %)
Ansiotulo listautumattomasta oy:stä	954	(3,4 %)	964	(3,2 %)
Palkkatulot	10 953	(39,2 %)	11 858	(40,8 %)
Sosiaalietuudet	1 538	(5,5 %)	1 617	(5,6 %)
Muut ansiotulot	85	(0,3 %)	55	(0,2 %)
Ansiotulot yhteensä	27 968		29 040	

Suurimmat keskimääräiset tuloerät ovat elinkeinotoiminnasta ansiotuloksi luettu tulo sekä osakeyhtiöstä otettu palkkatulo. Listaamattomista osakeyhtiöistä nostetuista osingoista ansiotuloksi luettava osuus oli enää reilu viidennes vuosina 2006–2008 (runtas kolmannes vielä vuonna 2005) kaikista yrittäjien saamista osinkotuloista. Näiden ansiotulo-osinkojen osuus yrittäjien keskimääräisistä tuloista oli 2,4 %. Ansiotulo-osinkojen määrä ei juuri muuttunut. Keskimääräinen palkkatulo nousi yli 8 % ja elinkeinotoiminnasta ansiotuloksi luettu tulo noin 3 % vuonna 2008. Näiden kummankin osuus yrittäjien keskimääräisistä tuloista oli vajaat 30 %.

Vuonna 2004 voimassa olleessa verotuksessa ansiotuloksi luettiin koko se tulo määrä, joka ylitti 9,585 %:n nettovarallisuusosuuden yrityksestä otetuissa osinkotuloissa. Vuonna 2005 voimaan tulleessa uudessa verouudistuksessa 9 %:n nettovarallisuusosuuden ylittävistä osinkotuloista 57 % luettiin ansiotuloksi saajan verotuksessa tuona vuonna ja vuodesta 2006 alkaen 70 %.

Vielä vuonna 2004 voimassa olleessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä oli verotuksellisesti edullista ottaa osinkoja siinäkin tapauksessa, että ne tulivat verotetuiksi ansiotulona. Tämä siitä syystä, että ansiotulosta menevässä verotuksessa voitiin lukea hyväksi yhtiön maksama vero. Uudessa verojärjestelmässä ei tällaista yrityksen ja henkilöverotuksen välistä integrointia enää ole, eikä yrityksessä maksettua veroa voi lukea hyväksi henkilöverotuksessa ansiotulona saadusta osingosta menevässä verotuksessa. Tästä syystä, käytännöllisesti katsoen aina verotus on kiristynyt niissä tapauksissa, joissa yhtiöstä otettu osinkotulo tulee verotetuksi ansiotulona henkilökohtaisessa verotuksessa.

Samalla palkkatulo on tullut ansiotulo-osinkoa edullisemmaksi tavaksi ottaa tuloa ulos listaamattomasta osakeyhtiöstä. Kuitenkaan ansiotulona verotetut osingot eivät ole kadonneet kokonaan, vaikka ne ovatkin vähentyneet huomattavasti. Edelleen korkeimmilla ansiotulon rajaveroasteilla ansiotulo-osinko on palkkatuloa edullisempi.

6 SOSIAALITURVAETUUKSET

Sosiaalietuuksia oli yrittäjillä vuoden 2008 verotuksessa noin 334 milj. euroa, kun vastaava summa vuotta aiemmin oli 310 milj. euroa, vuonna 2006 292 milj. euroa, vuonna 2005 272 milj. euroa ja vuonna 2004 233 milj. euroa.

Taulukko 6. Sosiaalietuudet euroa/henkilö vuosina 2007 ja 2008

	2007		2008	
Eläketulot	755	(49,1 %)	813	(50,3 %)
Päivä- ja äitiysrahat	288	(18,7 %)	312	(19,3 %)
Tapaturma- yms. päivärahat	93	(6,1 %)	102	(6,3 %)
Työttömyysturvaetukset	211	(13,7 %)	208	(12,9 %)
Muut sosiaalietuudet	191	(12,4 %)	182	(11,2 %)
Sosiaalietuudet yhteensä	1 538		1 617	

Yrittäjien saamat sosiaaliturvaetukset muodostavat 4,1 % yrittäjien keskimääräisistä tuloista. Sosiaalietuuksista noin puolet oli erilaisia eläketuloja. Seuraavaksi merkittävien sosiaalietuuksien olivat päivä- ja äitiysrahat, muiden etuuksien jäädessä vähäisemmiksi. Merkittävimmin on noussut tapaturma- yms. päivärahojen määrä. Eläketulojen saajia yrittäjistä oli vajaat 15.000 henkilöä, keskimääräisen eläketulon ollessa noin 11.300 euroa. Todennäköisesti nämä YEL-vakuutetut eläketuloa saaneet yrittäjät ovat saaneet joko osa-aikaeläkettä tai saaneet eläkettä osan vuotta ja olleet osan vuotta YEL-vakuutettuja yrittäjiä.

7 YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRIN MAKSAMAT VEROT

Verohallinto tilastoi vain niitä veroja ja maksuja, joita verohallinto kerää verovelvollisilta. Niitä lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja, jotka verovelvolliset maksavat muihin sosiaalivakuutusrahastoihin kuin Kansaneläkelaitokselle, ei tilastoida maksetuiksi veroiksi verohallinnon tilastoissa. Nykyisin ainoa verotuksen yhteydessä kerättävä sosiaalivakuutusmaksu on sairausvakuutusmaksu. Yrittäjien YEL-maksua ja palkansaajan TyEL-maksuosuutta sekä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua ei tilastoida lainkaan veroiksi ja maksuiksi verohallinnon tilastoissa.

Vuonna 2006 sairausvakuutusmaksu uudistettiin. Vielä vuonna 2005 työnantajat maksoivat 1,6 % ja palkansaajat 1,5 % maksun. Nyt palkansaajat maksavat sairaanhoitomaksua, joka oli 1,24 % vuonna 2008 (1,28 % vuonna 2007). Sekä palkansaajat että työnantajat maksavat päivärahamaksua. Vuonna 2008 työnantajan päivärahamaksu oli 1,97 % (2,05 % vuonna 2007). Palkansaajien päivärahamaksu oli 0,67 % ja yrittäjien 0,81 % (0,75 % ja 0,91 % vuonna 2007). Työnantajat maksoivat kansaneläkemaksua vielä vuosina 2008 ja 2009.

YEL-maksu oli vuonna 2004 21,4 % YEL-työtulosta ja palkansaajan maksama TEL-maksu 4,6 %. Vuonna 2005 sekä YEL-maksu että TyEL-maksu porrastettiin henkilön iän mukaan siten, että alle 53-vuotiaiden maksut olivat 21,4 % ja 4,6 % sekä yli 53-vuotiaiden maksut 22,6 % ja 5,8 %. Keskimääräinen YEL-maksu, aloittavan yrittäjän

alennus huomioiden, oli 20,3 % ja palkansaajan TyEL-maksu 4,8 %. Vuosina 2006 ja 2007 alle 53-vuotiaiden maksut olivat 20,8 % ja 4,3 % sekä yli 53-vuotiaiden maksut 21,9 % ja 5,4 %. Keskimääräinen YEL-maksu, aloittavan yrittäjän alennus huomioiden, oli 19,8 % ja palkansaajan TyEL-maksu 4,5 %. Vuonna 2008 alle 53-vuotiaiden maksut olivat 20,8 % ja 4,1 % sekä yli 53-vuotiaiden maksut 21,7 % ja 5,2 %. Keskimääräinen YEL-maksu, aloittavan yrittäjän alennus huomioiden, oli 19,6 % ja palkansaajan TyEL-maksu 4,4 %. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu oli 0,25 % vuonna 2004, 0,5 % vuonna 2005, 0,58 % vuosina 2006 ja 2007 sekä 0,34 % vuonna 2008.

YEL-työtulo, jonka perusteella YEL-maksua maksetaan, on yrittäjän työeläkevakuutusyhtiön hänelle määräämä työtulo. Sen pohjana ei ole todellinen tulo yritystoiminnasta, vaan tiettyjen peruskriteereiden puitteissa yhteisesti yrittäjän ja työeläkevakuutusyhtiön kanssa sovittu summa, jonka perusteella YEL-maksua kerätään ja jonka perusteella myös saadaan eräitä sosiaalietuuksia ja myöhemmin eläkettä. Vuonna 2004 keskimääräinen YEL-työtulo oli 16.200 euroa. Keskimääräinen YEL-maksu oli 3.467 euroa. Vuonna 2005 keskimääräinen YEL-työtulo oli 16.800 euroa ja keskimääräinen YEL-maksu siten 3.410 euroa. Vuonna 2006 keskimääräinen YEL-työtulo oli 17.400 euroa ja keskimääräinen YEL-maksu 3.428 euroa. Vuonna 2007 keskimääräinen YEL-työtulo oli 17.900 euroa ja keskimääräinen YEL-maksu 3.544 euroa. Vuonna 2008 keskimääräinen YEL-työtulo oli 18.700 euroa ja keskimääräinen YEL-maksu 3.665 euroa.

Taulukko 7. Yrittäjän maksamat verot euroa/henkilö vuosina 2007 ja 2008

	2007		2008	
- Tulovero ansiotulosta vv:ssa	2 764	(17,6 %)	2 809	(18,7 %)
- Tulovero pääomatulosta	2 232	(14,2 %)	1 713	(11,4 %)
- Kunnallisvero	4 449	(28,3 %)	4 615	(30,7 %)
- Kirkollisvero	269	(1,7 %)	274	(1,8 %)
- Sairausvakuutusmaksu	437	(2,8 %)	423	(2,8 %)
Yrittäjän verot ja maksut yhteensä	10 174	(64,7 %)	9 873	(65,6 %)
- Yhtiövero	2 012	(12,8 %)	1 506	(10,0 %)
Yhtiön ja yrittäjän verot yhteensä	12 186	(77,5 %)	11 379	(75,6 %)
- Keskimääräinen YEL-maksu	3 544	(22,5 %)	3 665	(24,4 %)
Verot ja YEL-maksu yhteensä	15 730		15 044	

Keskimäärin tuloista maksetut verot ja maksut laskivat 4,4 %, kun ne nousivat 7,9 % vuonna 2007. Edeltävänä vuonna 2006 yrittäjien maksamat verot ja maksut nousivat 3,7 %, kun taas vuonna 2005 ne laskivat 4,1 %. Vuosina 2005–2008 verotuksen kevenemiseen on johtanut yhtiöverokannan alentaminen, varallisuusveron poistaminen ja ansiotulon verotuksen keventäminen. Muuta kautta veroja on maksettu aiempaa enemmän näinä vuosina. Osaltaan maksettuihin veroihin on vaikuttanut tulojen rakenteen muutos, jota puolestaan näyttäisi ohjanneen merkittävästi verouudistus. Selkeästi suurimmat erät veroista ja maksuista ovat kunnallisvero, valtion tulovero sekä YEL-maksu. Lisäksi yrityksissä maksetaan merkittävästi veroa.

Vuonna 2008 nousi eniten maksettu kunnallisvero (3,7 %). Lisäksi nousivat hieman valtiolle maksetut verot ansiotuloista, YEL-maksu ja kirkollisvero. Muut verot ja maksut laskivat – yhtiöverot ja pääomatulojen verot peräti yli 25 %.

8 YRITTÄJIEN TULOJAKAUMA

Tulonjakoselvitysten mukaan yrittäjien tulojakauma poikkeaa selvästi palkansaajien vastaavasta tulojakaumasta. Palkansaajille on tyypillistä, että sekä hyvin pieni- että hyvin suurituloisia palkansaajia on suhteellisen vähän valtaosan palkansaajista ollessa keskituloisia. Yrittäjien osalta jakauma on tulonjakoselvityksissä ollut selvästi erilainen siten, että sekä pienituloisia että suurituloisia on suhteessa selvästi enemmän kuin palkansaajien tulojakaumassa.

Yleiskuvan yrittäjien tulojakaumasta maksuunpanotilaston perusteella saa luokittelemalla yrittäjät kolmeen tuloluokkaan siten, että pienituloisimpaan luokkaan tässä selvityksessä luetaan ne yrittäjät, joilla veronalaiset tulot olivat alle 15.000 euroa. Hyvätuloisiksi määritellään ne yrittäjät, joilla veronalaiset tulot ylittivät 55.000 euroa eli vajaat 4.600 euroa kuukaudessa vuonna 2008. Keskituloisia ovat näiden tuloluokkien väliin jäävät yrittäjät.

Taulukko 8. Yrittäjien jakauma veronalaisen tulon mukaan vuosina 2007 ja 2008

	2007	2008
Alle 15 000 euroa, %	25,4	24,4
15 000 – 54 999 euroa, %	56,8	57,0
Vähintään 55 000 euroa, %	17,8	18,6
Yhteensä, %	100,0	100,0

Pienituloisia yrittäjiä oli vuonna 2008 noin neljännes kaikista yrittäjistä. Vastaavasti noin 19 % yrittäjistä oli sellaisia, joilla tulot ylittivät 4.600 euroa kuukaudessa. Keskituloisten ja hyvätuloisimpien yrittäjien osuus yrittäjien koko määrästä oli hieman kasvanut edellisestä vuodesta.

Osittain pienituloisimpaan tuloluokkaan sijoittuvien yrittäjien suurta määrää selittää mahdollisuus, että YEL-vakuutetuista osa on toiminut osa-aikaisesti tai vain osan vuotta yrittäjänä. He ovat voineet verotuksessa saada osan tuloistaan myös muusta toiminnasta kuin yritystoiminnasta. Olivatpa tulot muodostuneet millä tavalla tahansa, tosiasia on, että merkittävä osa yrittäjistä jää sellaisille tulotasolle, joilla esim. metalliteollisuudessa tai monilla muillakaan aloilla ei kokopäivätoimisia työntekijöitä ole lainkaan.

Yrittäjien tulotasosta saadaan tarkempaa jakaumakuva tarkastelemalla asiaa hieman tiheimmällä tuloluokituksessa seuraavassa taulukossa.

Taulukko 9. Yrittäjien lukumäärä ja tulot tuloluokittain vuodelta 2008 toimitetussa verotuksessa

	Yhteen- sä	1- 4 999	5 000- 9 999	10 000- 14 999	15 000- 19 999	20 000- 24 999	25 000- 34 999	35 000-
Tulonsaajia	203 727	13 912	16 605	19 281	20 501	19 816	34 037	79 575
Keskimääräiset veronalaiset tulot	40 247	2 178	7 567	12 518	17 457	22 439	29 770	75 228
Siitä ansiotuloa, %	73,2	77,3	85,6	88,2	89,0	88,6	88,0	67,7

YEL-vakuutetuista yrittäjistä kaiken kaikkiaan vajaat 2.900 oli sellaisia henkilöitä, joilla ei ollut veronalaisia tuloja vuoden 2008 verotuksessa lainkaan. Tämän lisäksi alle 5.000 euron veronalaisia tuloja sai noin 14.000 verovelvollista. Näin ollen kaiken kaikkiaan runsaasta 201.000 YEL-vakuutetusta henkilöstä reilu 8 % oli joko erittäin pienituloisia tai kokonaan vailla verotettavia tuloja vuonna 2008 – ottaen huomioon siis myös yhteen

kertaan verotetut pääomaosingot. Ansiotulojen osuus oli 77–89 % kaikissa tuloluokissa, jotka ovat alle 75.000 euroa.

Seuraavassa tarkastellaan tarkemmin kaikkein suurituloisimpaan tuloluokkaan sijoittuvien yrittäjien määrää ja tuloja.

Taulukko 10. Yrittäjien lukumäärä ja tulot tuloluokittain vuodelta 2008 toimitetussa verotuksessa

	Yhteen- sä	1- 34 999	35 000- 54 999	55 000- 74 999	75 000- 99 999	100000- 149999	150000- 299999	300000-
Tulonsaajia	203 727	124 152	41 735	17 201	9 522	6 584	3 363	1 170
Keskimääräiset veronalaiset tulot	40 247	17 826	43 644	63 635	85 794	119 940	196 764	685 330
Siitä ansiotuloa, %	73,2	88,0	85,0	79,5	73,9	65,5	52,4	20,6

Suurempia tuloluokkia tarkemmin tarkasteltaessa havaitaan, että pääomatulojen osuus yrittäjien tuloista merkittävämmän lisääntyy vasta noin 70.000 euron tulotasoilta lähtien. Suurimmassa tuloluokassa, yli 300.000 euroa veronalaisia tuloja saaneilla henkilöillä, joita oli noin 1.200 henkilöä, ansiotulojen osuus tuloista oli viidesosa. Tähän suurimpaan tuloluokkaan sijoittuvien henkilöiden määrä on vuodessa laskenut 4 %:lla, kun taas muissa 35.000 euroa ylittävissä luokissa määrä on noussut – tätä alemmissa ei ole merkittäviä muutoksia. Tässä luokassa on samalla tapahtunut toiseksi ylimmän luokan lisäksi ainoa merkittävä muutos keskimääräisen veronalaisen tulon osalta. Veronalaisen tulon määrä henkilöä kohden on laskenut lähes 18 %:lla vuodesta 2007.

9 VEROUDISTUKSEN VAIKUTUS YRITTÄJIEN VEROTUKSEEN VUOSINA 2004–2008

Yritys- ja pääomaverouudistus astui voimaan vuonna 2005 vaikuttaen siten myös yrittäjien verotukseen. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luovuttiin. Vuonna 2005 oli käytössä siirtymäsäännöksiä, joista merkittävin oli se, että nettovarallisuusrajan ylittävistä osinkotulosta ansiotuloksi luettiin tuona vuonna vain 57 %, kun sen jälkeisen varsinaisen säännöksen mukaan ansiotuloksi luettava osuus on 70 %. Vastaava siirtymäsäännös koski 90.000 euroa ylittäviä pääomatuloina verotettavia osinkoja.

Vuonna 2007 ansiotulon verotusta kevennettiin runsaat 800 milj. euroa marginaaliveroasteita alentamalla, inflaatiotarkistuksella, poistamalla yksi porras ja laajentamalla valtionverotuksen ansiotulovähennystä. Vuonna 2008 ansiotulojen verotukseen tehtiin inflaatiotarkistus ja rajaveroasteita laskettiin verotuksen kiristymisen estämiseksi. Kevennyksen määrä oli 330 milj. euroa. Nämä kevennykset vaikuttivat myös yrittäjien verotukseen merkittävästi siitä syystä, että yrittäjien tuloista ansiotuloksi luettavaa tuloa on lähes kolme neljäsosaa veronalaisista tuloista.

Ansiotuloverotuksen keventämisten ohella yrittäjien verotusta on alentanut vuonna 2005 verouudistuksen yhteydessä tehty yhtiöverokannan muutos 29 %:sta 26 %:iin. Tämä alensi listaamattomista yhtiöistä otettujen osinkojen verotusta aiemmasta siinä tapauksessa, että osinkotulo voitiin ottaa nettovarallisuusrajan puitteissa.

Kaiken kaikkiaan vuonna 2005 yrittäjien verotus keveni noin 1 %-yksiköllä edellisvuoteen verrattuna maksuunpanoaineiston mukaan. Tämä kevennys oli seurausta sekä yritysverotuksen uudistuksesta että ansiotulojen verotuksen kevennyksestä. Vuonna 2006 yrittäjien verotus pysyi edellisvuotisella tasollaan. Toisaalta ansiotulon verotus keveni, mutta toisaalta osingoista 70 % tuli veronalaisiksi siirtymävuoden 57 %:n sijaan. Vuonna 2007 verotus keveni 0,5 %-yksiköllä. Tämä oli osaltaan seurausta ansiotuloverotuksen keventämisestä. Osaltaan verotuksen tasoon on vaikuttanut

käyttäytymisen muutokset verouudistuksen myötä. Vuonna 2008 verotus keveni 0,9 %-yksiköllä. Tämä oli osaltaan seurausta ansiotuloverotuksen keventämisestä. Osaltaan verotuksen tasoon on vaikuttanut tulotason aleneminen vuonna 2008.

Valmisteilla ollut verouudistus vaikutti vuonna 2004 siten, että tuona vuonna yrittäjät ottivat poikkeuksellisen paljon osinkotuloja listaamattomista yhtiöistä. Tämä oli kannattavaa, koska silloin voimassa olleen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän mukaan se saatiin matalammin verotettuna tulona kuin verouudistuksen astuttua voimaan vuonna 2005. Tämä koskee erityisesti sellaista osinkoa, jossa osinkotulo tulee verotetuksi saajan ansiotulona. Näiden osinkojen määrä kasvoikin noin 40 % vuonna 2004.

Verouudistuksen jälkeen käytännössä tällaisen osingon verotus kiristyi kautta linjan. Näin ollen mielenkiintoinen kysymys vuosien 2004–2008 verotuksessa onkin se, missä määrin yrittäjät ovat ottaneet osinkotuloa listaamattomista osakeyhtiöistä ja missä määrin se on tullut verotetuksi ansiotulona sekä missä määrin tuloa on otettu palkkana.

Taulukko 11. Yrittäjien osinkotulot vuosina 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008	Muutos 04-08,%
Osinkotulot, milj. euroa	1 275,3	1 007,3	884,2	991,5	1 068,7	-16,2
Saajien määrä	98 327	115 341	120 942	124 755	127 514	+29,7
Osinkotulot listaamattomista yhtiöistä, milj. euroa	1 175,1	922,7	801,0	880,8	968,2	-17,6
Saajien määrä	-	51 286	52 471	53 055	53 803	-
- siitä pääomatuloa, milj. euroa ⁶	721,9 ⁷	603,9	614,1	688,2	767,8	+6,4
saajien määrä	-	50 921	52 183	52 811	53 511	-
- siitä ansiotuloa, milj. euroa	453,2	320,3	187,0	192,3	199,2	-56,0
saajien määrä	25 085	21 242	18 006	22 027	19 239	-23,3

Vuoden 2005 verotuksessa yrittäjien saamien osinkotulojen määrä supistui noin viidenneksen ja edelleen vuonna 2006 12 %. Tämä osinkotulojen supistuminen kohdistui valtaosaksi listaamattomista yhtiöistä saatuihin osinkoihin. Vuonna 2005 osinkotuloa saaneiden henkilöiden määrä kasvoi selkeästi vuodesta 2004 noin 17 %:lla ja edelleen vuonna 2006 5 %:lla. Voimakkaan kasvun vuonna 2007 osinkotulot kääntyivät 12 % kasvuun samalla kun saajien määrän nousu hidastui 3 %:iin. Listaamattomien yhtiöiden osinkotulot, joita verotetaan pääomatuloina, kasvoivat 12 %, kun ansiotulo-osingot eivät juuri nousseet. Osinkotulot pörssiyrityksistä kasvoivat peräti 25 %. Alusta vielä vahvana vuonna 2008 osinkotulot kasvoivat vielä 8 % samalla kun saajien määrän nousu jatkui 2 %:lla. Listaamattomien yhtiöiden osinkotulot, joita verotetaan pääomatuloina, jatkoivat 12 %:n kasvua, kun ansiotulo-osingot eivät juuri nousseet. Osinkotulot pörssiyrityksistä kuitenkin supistuivat 2 %:lla. Vuodesta 2004 vuoteen 2008 osinkotulot laskivat 16 %. Osinkotulot listaamattomista yhtiöistä laskivat 18 % pääomatulo-osinkojen noustessa 6 % mutta ansiotulo-osinkojen laskiessa peräti 56 %.

Sellaisista listaamattomista yhtiöistä saatua osinkotuloa, joka verotettiin ansiotulona, oli vuonna 2004 noin 450 milj. euroa. Vuonna 2005 ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa oli 320,3 milj. euroa, josta veronalaista oli 57 % eli 182,5 milj. euroa. Vuonna 2006 ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa oli 187 milj. euroa, josta veronalaista oli 70 % eli 130,4 milj. euroa. Vuonna 2007 tällaista osinkotuloa oli 192,3 milj. euroa, josta veronalaista oli 134,4 milj. euroa. Vuonna 2008 ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa oli 199,2 milj. euroa, josta veronalaista oli 139,3 milj. euroa. Kokonaismäärä supistui siten noin 30 %:lla vuonna 2005 ja 40 %:lla vuonna 2006. Veronalainen määrä supistui noin

⁶ Sisältää myös ns. yhteen kertaan verotetun pääomaosingon.

⁷ Arvio

60 %:lla vuonna 2005 ja noin 30 %:lla vuonna 2006. Vuosina 2007 ja 2008 tapahtui 3–4 %:n nousu.

Laskevaan kehitykseen vaikutti osaltaan se, että vuonna 2005 nettovarallisuusrajan ylittävistä osingoista ansiotuloiksi luettiin vain 57 %, kun taas vuodesta 2006 alkaen 70 %. Tähän vaikutti myös se, että osa yrittäjistä siirtyi ansiotulo-osinkojen sijasta ottamaan palkkaa. Niiden henkilöiden määrä, joiden verotuksessa oli ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa, supistui noin 15 %:lla vuonna 2005 ja edelleen 15 %:lla vuonna 2006. Vuonna 2007 ansiotulo-osinkoa saaneiden määrä nousi 22 %:lla, vaikka ansiotulo-osinkojen kokonaismäärä ei juuri noussutkaan. Vuonna 2008 saajien määrä jälleen laski – nyt 13 %:lla – reiluun 19.000 henkilöön.

Käytännössä verotus kiristyi lähes kaikilla niillä henkilöillä, joilla osinkotuloa verotetaan ansiotulona verouudistuksen jälkeen. Tämä johtuu siitä, että aiemmin yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä osakeyhtiön maksama vero voitiin vähentää ansiotuloksi luettavasta osinkotulon verosta. Uudessa verojärjestelmässä näin ei enää tapahdu, jolloin nyt osinkotuloon kohdistuu ensin yhtiövero ja sen lisäksi ansiotulon verotus sellaisena kuin henkilöä verotetaan henkilöverotuksessa. Näin ollen näyttäisi siltä, että arviolta noin 20.000 yrittäjän kohdalla verotus on kiristynyt yritysverouudistuksen johdosta.

Taulukko 12. Yrittäjien palkkatulot vuosina 2004–2008

	2004	2005	2006	2007	2008	Muutos 04-08,%
Palkka päätoimesta, milj. euroa	1 415,7	1 613,2	1 816,2	2 079,6	2 308,7	+63,1
Saajien määrä	73 399	77 570	80 726	85 234	89 305	+21,7
Euroa/saaja	19 288	20 796	22 498	24 399	25 851	+ 34,0

Verouudistuksen valmistelun yhteydessä havaittiin ansiotuloksi luettavien osinkojen verotuksen kiristymisen. Tätä kiristymistä YEL-yrittäjä voi välttää sillä, että ottaa yrityksestä suuremman osan tulostaan palkkatulona ansiotulo-osinkojen sijasta. Vuosien 2005–2008 verotilastojen mukaan näin näyttää käyneenkin. Yrittäjät ottivat reilut 200 milj. euroa edellisvuotta enemmän palkkaa niin vuonna 2005 kuin vuosina 2006–2008 päätoimestaan. Lisäksi niiden henkilöiden määrä, jotka ovat ottaneet palkkaa päätoimestaan, kasvoi reilulla 4.000 henkilöllä vuonna 2005, reilulla 3.000 vuonna 2006, 4.500 henkilöllä vuonna 2007 ja reilulla 4.000 henkilöllä vuonna 2008. Keskimääräinen saatu palkkatulo kasvoi noin 8 %:lla vuosina 2005–2007 ja 6 %:lla vuonna 2008. Kaiken kaikkiaan palkat päätoimesta ovat nousseet 63 % vuosina 2004–2008. Kun saajien määrä on samaan aikaan noussut 22 %, keskimääräinen palkkatulo on kohonnut 34 %. Tämä on joissakin tapauksissa vähentänyt yrittäjän verotuksen kiristymistä verouudistuksen johdosta, mutta ei ole kuitenkaan pääsääntöisesti poistanut ongelmaa kokonaisuudessaan.

Matalan nettovarallisuuden yritysten yrittäjien verotuksen kiristymisongelmien lisäksi jo uudistuksen valmisteluvaiheessa todettiin ongelmaksi ns. suurten osinkojen saajien verotus, kun hallitus esitti ja myöhemmin päätettiin rajata yhteen kertaan verotettujen osinkojen määrä osakasta kohti 90.000 euroon.

Vuosi 2005 oli siirtymäkautta, jolloin yli 90.000 euroa osinkoa saaneet henkilöt voivat vähentää maksuunpantavasta tuloverostaan varallisuusveron. Samanaikaisesti myös varallisuusveroasteikko muutettiin siten, että alaraja nousi 185.000 eurosta 250.000 euroon ja veroprosentti laski 0,9 %:sta 0,8 %:iin. Maksuunpantu varallisuusvero supistui 22 milj. eurosta 11 milj. euroon.

Näitä henkilöitä oli kaikkiaan vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa noin 2.500 ja heidän saamansa sellainen osinko, joka tuli osittain kahteen kertaan verotetuksi, oli 443 milj. euroa. YEL-vakuutettuja yrittäjiä näistä oli 990 ja heillä noin 146 milj. euroa tällaista osinkoa, jolloin osingon määrä saajaa kohti oli noin 150.000 euroa. Kun nämä henkilöt lisäksi saivat yhteen kertaan verotettua osinkoa 90.000 euroa, oli heidän osinkotulonsa keskimäärin yhteensä noin 240.000 euroa per henkilö. Valtaosalla näistä henkilöistä verotus kiristyi verouudistuksen johdosta. Ainoastaan niillä henkilöillä, joilla osinkotulon kokonaismäärä jäi alle 106.000 euron, verotus keveni, koska verouudistuksessa yhtiöverokanta alennettiin 29 %:sta 26 %:iin. Vuonna 2006 varallisuusverosta luovuttiin kokonaan.

Taulukko 13. Yli 90.000 euroa pääomatulo-osinkoja vuosina 2005–2008 saaneet yrittäjät

	2005	2006	2007	2008
Listamattomista yhtiöistä yli 90 000 euron osinkojen määrä, milj. euroa	146,1	127,3	152,8	179,3
Saaneiden määrä	980	993	1 137	1 318
Euroa/saaja	149 110	128 198	134 427	136 020

Vuonna 2006 oli 13 yli 90.000 euroa osinkoa saanutta yrittäjää enemmän kuin edeltävänä vuonna. Yli 90.000 euron osingon määrä pieneni 13 % 127 milj. euroon. Saajaa kohti tällaisia osinkoja tuli keskimäärin noin 128.000 euroa, eli 14 % vähemmän kuin vuonna 2005. Voimakkaan kasvun vuonna 2007 yli 90.000 osinkoa saaneita yrittäjiä oli 14 % enemmän – 1.137 henkilöä. Yli 90.000 euron osingon määrä nousi 20 % 153 milj. euroon. Saajaa kohti näitä osinkoja tuli 134.000 euroa, jossa oli kasvua edellisestä vuodesta 5 %. Kaiken kaikkiaan yli 90.000 euroa osinkoja saaneita oli 3.251. Vuonna 2008 yli 90.000 osinkoa saaneita yrittäjiä oli 16 % edellisvuotta enemmän – 1.318 henkilöä. Yli 90.000 euron osingon määrä nousi 17 % 179 milj. euroon. Saajaa kohti näitä osinkoja tuli 136.000 euroa, jossa oli kasvua edellisestä vuodesta reilu 1 %. Kaiken kaikkiaan yli 90.000 euroa osinkoja saaneita oli 3.290.

Pääomatulojen osalta on noussut eniten luovutusvoittojen määrä (19 % ts. 83 milj. euroa) vuosina 2004–2008. Kuitenkin arvopapereista saadut luovutusvoitot vaihtelevat voimakkaasti vuosittain: vuonna 2008 43 % vähemmän (-137 milj. euroa) kuin vuonna 2004 laskettuaan 71 % (-455 milj. euroa) vuodesta 2007. Muiden luovutusvoittojen määrä nousi 203 % (220 milj. euroa) vuosina 2004–2008. Muiden luovutusvoittojen määrä nousi etenkin vuonna 2008: 54 % eli 115 milj. euroa. Luovutusvoittojen saajia oli 20.754 vuonna 2008 noustuaan 20 % neljässä vuodessa.

Julkaisija:

Suomen Yrittäjät

PL 999, 00101 Helsinki

puhelin (09) 229 221

faksi (09) 2292 2980

toimisto@yrittajat.fi

www.yrittajat.fi

